

Zarys filozofii Ernsta Cassirera

Ernst Cassirer jest jednym z ważniejszych, jeżeli nie najważniejszym członkiem szkoły marburskiej, a z pewnością najwierniejszym tradycji jej przedstawicielem¹. W swojej filozofii skupiał się na poznaniu naukowym rozumianym w szerokim kontekście. Nie ograniczał się bowiem w swojej filozofii wyłącznie do nauk przyrodniczych, ale wyłamywał się ze swojej tradycji i podejmował się również badań nad człowiekiem i jego kulturą, czemu dał wyraz w swoim *Eseju o człowieku*². Ta ostatnia jego książka, co prawda niezmiernie ważna, wydana w ostatnich latach jego życia, przyczyniła się niestety do tego, że w innych krajach Zachodu, znany jako teoretyk poznania, filozof nauki, na polskim gruncie jego filozofia została zubożona do antropologii filozoficznej, całkowicie ignorując jego oddanie problematyce teoriopoznawczej, typowej dla tradycji, w której filozofował Cassirer³.

Zgodnie z duchem neokantyzmu, filozofia Cassirera nie stara się, niczym husserlowska fenomenologia, zaczynać bezzałożeniowo. Taka filozofia dla niego była mało płodna, zatem zaczynać zgodnie z postulatem Cohena, czyli od faktu nauki⁴. Dlatego za Cohenem przeciwstawia tradycyjnej filozofii arystotelesowskiej, ukierunkowanej na substancjalny byt, filozofię zorientowaną relacyjnie, tj. opartą na pojęciu funkcji. Tak rozumiana filozofia nie jest zbieraniną wyizolowanych od siebie luźnych myśli, agregatem, ale jest systemem, w którym poszczególne myśli pełnią wzajemne ze sobą funkcje⁵.

Filozofia Cassirera jest dopracowanym systemem krytyki poznania szkoły marburskiej. Przeciwstawia się filozofii ukierunkowanej metafizycznie, która rozdziela obszar doświadczenia na dwa rzeczowo-przeciwstawne punkty widzenia, będące *de facto* zależne od siebie logiczno-korelatywnie⁶. Zdaniem Cassirera „Nigdzie indziej tendencja ta nie występuje

¹ A. J. Noras: *Kant a neokantyzm badeński i marburski*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego s. 214.

² P. Parszutowicz. *Filozofia jako krytyka poznania. Wprowadzenie do transcendentalizmu Ernsta Cassirera*. Wydawnictwo IFiS PAN. Warszawa 2013, s. 11.

³ Ibidem... s. 10.

⁴ Ibidem, s. 21.

⁵ Ibidem, s. 23.

⁶ E. Cassirer: *Substancja i Funkcja*. (P. Parszutowicz, Tłum.) Kęty: Wydawnictwo marek Derewiecki s.

tak wyraźnie, nie ma takiego znaczenia i nie jest tak brzemenna w skutki jak w starym zasadniczym pytaniu o stosunek myśli i bytu, podmiotu i przedmiotu poznania. To jedno przeciwstawienie skrywa w sobie już wszystkie inne i da się je w nie progresywnie rozwinąć. Kiedy się raz pojęciowo oddzieli rzeczy i ducha, wówczas zaczynają one funkcjonować jako dwie oddzielne sfery przestrzenne, jako światy względem siebie wewnętrzny i zewnętrzny, między którymi nie ma żadnego rozumowego, przyczynowego pośrednictwa”⁷. Filozofia w doświadczeniu naukowym ma za zadanie znosić to rozróżnienie w nieskończonym procesie poznania.

⁷ Ibidem, s. 270.